

ХОТИРА МАНГУ, ҚАДР МУҚАДДАС

ILM OLMOQQA INTILISH – HAR BIR MUSLIM VA MUSLIMA UCHUN QARZ-U FARZ

Ziyo chashmasi

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI GAZETASI

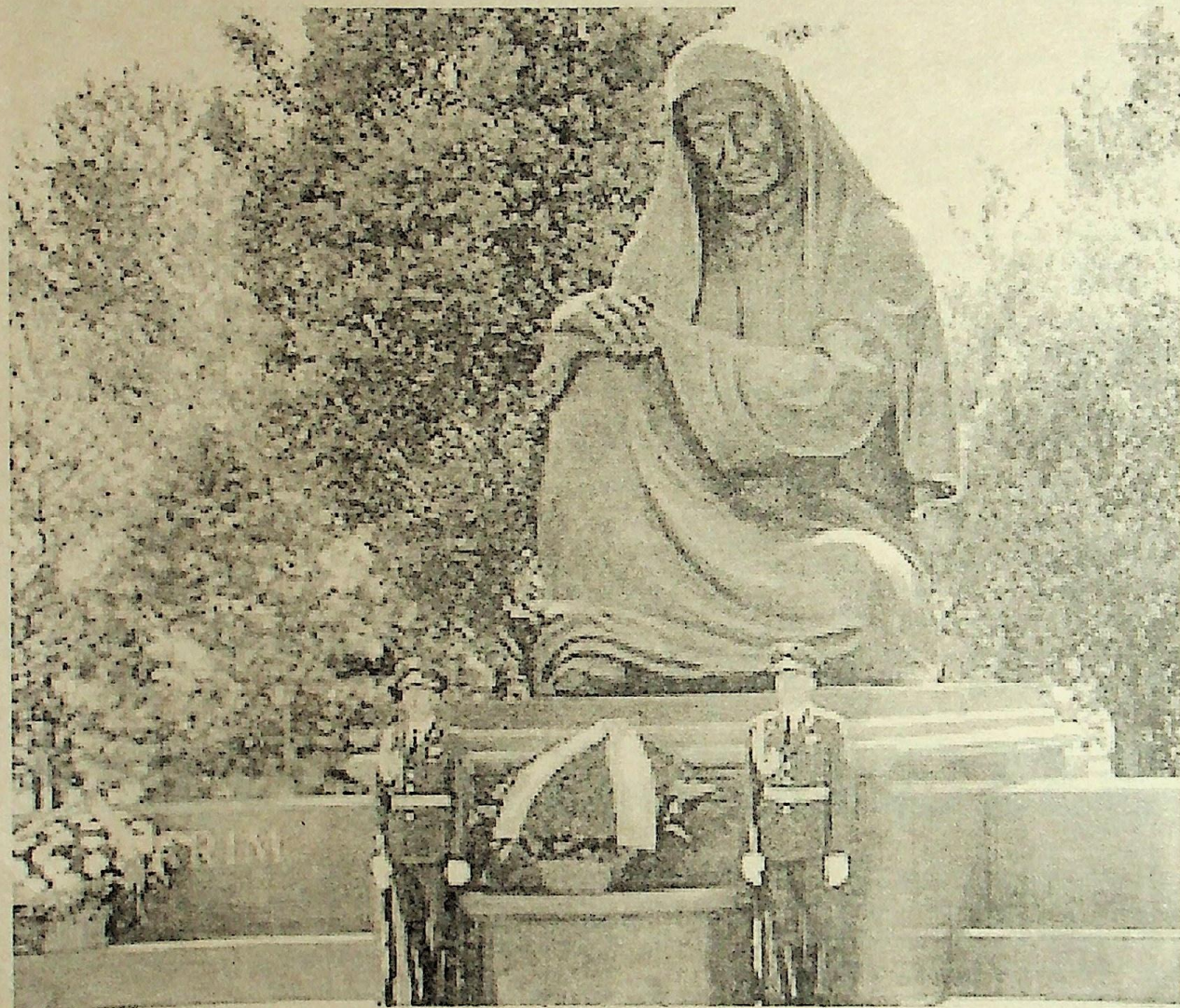
№ 5-6 (234-235)

2015 YIL, 25 may

ISSN-2010-9393

1993 YIL, 21 MARTDAN CHIQA BOSHLAGAN

ОТАЛАРИМИЗНИНГ ҲАЁТ ЙЎЛИ БИЗ ЁШЛАР УЧУН ИБРАТ МАКТАБИ

ЖАСОРАТ, БУРЧ, МАТОНАТ

Институтимизда Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан ўтказилган тадбирда ўтганлар хотираси ёдга олинди, кексаларга эса иззат-икром кўрсатилди.

7 май куни институтимизда «Хотира ва қадрлаш куни»га бағишланган хотира кечаси бўлиб ўтди.

Тадбирни институтимиз ректори профессор А. Холбеков очиб берди. У ўз нутқида мустақиллигимиз сабаб бугунги кунда юртимиздаги тинчлик-осудалик, бу дориламон кунлар яратган инъом этган қутлуғ неъматлигини, тинчликни асраб-авайламоқ ҳар биримизнинг бурчимиз эканлигини таъкидлаб ўтди.

Шундан сўнг институтимизда фаолият юритган марҳум устозлар, таҳсили давомида вафот этган талабаларнинг номлари бирма-бир тилга олинди. Ҳаётлик даврларида қилган хайрли амаллари ёд этилди.

Тадбирга таклиф этилган фахрий устозларга ҳурмат ва эҳтиромлар изҳор этилиб, институтнинг ўқув, илмий, маънавий-маърифий соҳалардаги салоҳиятини ошириш ишига қўшган ҳиссалари ҳамда баркамол авлодни тарбиялашдаги самарали меҳнатлари учун уларга фахрий ёрлиқлар ва эсдалик совғалари тақдим этилди.

Тадбирнинг бадий қисмида мусиқий таълим йўналиши ва ўзбек тили ва адабиёти факультети талабалари томонидан тайёрланган дилрабо шеърлар, куй ва кўшиқлар тадбир иштирокчиларини ҳушнуд этди.

Шунингдек, институт жисмоний маданият ва спорт факультети ташаббуси билан институт талабалари ўртасида «Хотира ва қадрлаш куни»га бағишланган футбол бўйича хотира турнири спорт мусобақалари ташкил этилди.

Мусобақа натижаларига кўра жисмоний маданият ва спорт факультети талабалари жамоаси фахрли 1-ўринни, табиатшунослик ва география факультети талабалари жамоаси эса фахрли 2-ўринни забт этишди. Ҳолиблар институт раҳбариятининг фахрий ёрлиқлари ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Ҳаётжон ЭГАМБЕРДИЕВ,
«Зиё чашмаси»нинг
жамоатчи мухбири

ХАБАРЛАР

Ёзувчилар билан талабалар учрашдилар

Институт мажлислар залида Ўзбекистон Республикаси Ёзувчилар уюшмаси фаолларининг навбатдаги сайёр мажлиси бўлиб, тадбир сўнггида Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Муҳаммад Али, Республика Ёзувчилар уюшмаси халқаро алоқалар бўлими бошлиғи Адҳамбек Алимбеков, вилоятда ижод қилаётган ижодкорлар Абдулла Аҳмад, Абулқосим Мамарасуловлар билан талаба-ёшларнинг учрашувлари уюштирилди. Унда институтимизда таҳсил олаётган ёш ижодкорларнинг ижод намуналари тингланди, мутахассислар томонидан таҳлил қилинди.

Юлдуз ОТАЖОНОВА,
ўзбек тили ва адабиёти
йўналиши талабаси.

Тўғаракнинг янги режалари белгиланди

Ўзбек тили ўқитиш методикаси кафедраси қошида ташкил этилган «Ёш тилшунос» тўғараги аъзоларининг ҳисобот семинари бўлиб ўтди. Семинарда ўзбек тили ва адабиёти факультети декани в.б. педагогика фанлари номзоди Қ. Ядгаров, кафедранинг профессор-ўқитувчилари ва тўғарак аъзолари иштирок этишди.

Тўғаракда фаол иштирок этиб келган ва мақолалари вилоят, республика ва халқаро анжуманларда эълон қилинган талабалар фахрий ёрлиқ ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Тўғаракнинг бундан кейинги фаолиятини янада жонлантириш бўйича профессор-ўқитувчилар ва тўғарак аъзолари янги режалар тузиб олишди.

Орифжон ОДИЛОВ,
«Зиё чашмаси»нинг
махсус мухбири

ДАВР ВА ИЖОД МУАММОЛАРИ

Вилоят ҳокимлиги, вилоят хотин-қизлар кўмитаси, вилоят олима аёллар уюшмаси, ўзбек тили ва адабиёти факультети ҳамкорликда шоира ва жамоат арбоби Зулфияноним таваллудининг 100 йиллигига бағишланган «Зулфия ижодининг миллий ўзига хослиги ва умуминсоний аҳамияти» номи республика конференцияси ўтказилди. Конференцияда Республика Ёзувчилар уюшмаси, Журналистлар ижодий уюшмаси, вилоят ҳокимлиги, Урганч Давлат университети, Термиз Давлат университети, Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети ва вилоят ҳокимлигининг вакиллари иштирок этишди.

Анжуманни институт ректори, профессор А. Холбеков очиб берди. Вилоят ҳокимининг ўринбосари, сенатор Гулнора Тўраева Зулфия ижодининг ўзига хос бадий хусусиятлари ҳақида батафсил тўхтади.

Шундан сўнг Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг адабий маслаҳатчиси, шоира Мунаввара Усмонова, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг танқид ва адабиётшунослик кенгаши раиси Суворон Мели, институт ўзбек адабиёти ўқитиш услубияти кафедраси доценти У. Қосимов ва бошқалар Зулфия ижодининг умуминсоний аҳамияти ҳақида фикр юритдилар.

Конференциянинг бадий қисмида шоира ижодидан намуналар, куй ва кўшиқлар тингланди.

Хурсаной МАМИРОВА,
ўзбек тили ва адабиёти
йўналиши талабаси.

ЁЛҒОН ТАПЛАРГА

Ёт ғоядан
узоқ юр!

АЛДАНИБ ҚОЛМАНГ

Инсон дунёга келар экан, илк олган нафаси ила тириклигини чинқириги, йиғиси билан аён этади. Чунки бу мурғак танада миттигина қалб бор. Онасининг меҳрини, Ватанига бўлган меҳрни гўдаклигидаёқ она сути орқали олади. Во ажаб, бир парча гўштда шунча ҳислар намоён, у ҳали мулоқотга киришмаган оддий бир индивид холос.

Азиз тенгдошим, қани бир ўйлаб кўрингчи, бу индивид қачон шахсга айланади, ҳаётда ўз-ўзини қачон таний олади? Унга янги очилган ҳаёт китобида қандайин инсоний туйғулар ҳаётида ҳамроҳ бўла олади. Шу хусусда фикр юритсак.

Сиз-у бизга аёнки, соф инсоний туйғулардан бири бу - эътиқоддир. Эътиқод асли арабча сўздан олинган бўлиб, қатъийлик деган маънони англатади. Буни қаранг, боғбон ниҳолни ерга ўтқазди. Ниҳолнинг кўкаришида қатъийлик кўринсагина у дарахтга айланади. Инсонлар ҳам худди шундай - касбига, Ватанига, оиласига, ўз ҳаётига мустаҳкам эътиқоди бўлсагина, бир умр йўлидаги тўсиқларни енгиб ўтишга қодир бўлади.

Тарихий манбаларда кўрсатилишича эътиқод шахсининг шундай онгли йўналишики, у инсонга ўз қарашлари, тамойиллари ва дунёқарашига мос тарзда намоён бўлади. Инсоннинг инсонийлиги, унинг жамиятдаги мавқеи ва нуфузи маълум маънода эътиқоди даражаси билан белгиланади. Демак, инсонда би-

рор нарсага эътиқод шакланган бўлса, унинг яхши инсон бўлиб, одамларга нафи тегишига умид қилиш мумкин.

Эътиқодли инсон, аввало, зиён келтирувчи амаллардан йироқ бўлади. Унда ҳар доим лафз, қатъийлик бўлиб, бирор бир юмушга киришаман деб аҳд қилса, албатта, бутун кучини унга сафарбар этади.

Инсон бир муқаддас туйғуга интилиб яшаса одамларга кўпроқ нафи тегади. Эътиқод деганда бир инсонни эмас, умумманфатга хизмат қиладиган эзгу ғоя, қарашларнинг ҳақлигига ишонч ва уларга амал қилишни тушунамиз. Мухтасар қилиб айтганда, эътиқод замирида эзгулик, яхшилик ҳисси бўлиши лозим. Бирок, яшира олмаймиз, шундай замондошларимиз борки, уларни ким деб аташга ҳам гоҳо ўйланиб қоламиз.

Фикримизни аниқроқ баён этадиган бўлсак, ёшларимиз орасида эътиқоди сустиги ва заифлиги натижасида турли хил оқимларга, бузғунчи кимсаларнинг чорловига, уларнинг чиркин ғояларига ишониб, айнан уларнинг йўлларига ҳамроҳ бўлаётганлари ҳам учраб туради.

Бунинг боиси шуки, уларда қатъийлик йўқ. Шу сабабдан диний эътиқод тушунчасини тўлиқ англаб ета олмайдилар. Аслида

дин инсонларни бирлаштирувчи, уларни эзгуликка чорловчи восита бўлиб хизмат қилиб келган. Диний эътиқод эса инсоннинг динга бўлган муносабатини белгилашда қўлланиладиган тушунчадир.

Диний эътиқод эркинлиги бизнинг асосий таянчимиз бўлган бош қонунимизнинг 31-моддасида қуйидагича баён этилади: «Хамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон ҳоҳлаган динига эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эгадир. Диний қарашлар мажбуран сингдирилишига йўл қўйилмайди». Бугунги кунда республикамизда турли-туман дин вакилларига ўз эътиқодлари ва диний амалларини адо этишлари учун шарт-шароитлар яратиб берилган. Республикада қарийб ўн минг мусулмонлар масжиди, бир ярим мингдан ортиқ насронийлар черкови, ҳинд ибодатхоналари, яҳудийлар синагогалари фаолият кўрсатмоқда, турли миллат ва элат вакилларининг ўзаро дўстлик ва ҳамжиҳатликлари таъминланган.

Шу билан бир қаторда диний эътиқод эркинлигини ўзларига гўё «қалқон» қилиб, «Хизбут-

тахрир», «ИШИД» ва бошқа бир қатор ақидапарастлик оқимларига билиб-билмай қўшилиб кетаётган тенгдошларимизга ачинамиз. Бу эътиқоднинг сустиги, йишоннинг заифлигидан бошқа нарса эмас. Қилган хатоларини тушуниб авф сўраётганлигини тан олиб, бундан буён огоҳликда яшашга қасамёд қиладиган кишиларнинг телевидение кўрсатувларида, матбуот саҳифаларида кўриб турибмиз. Уларнинг қисмати биз ёшларга катта сабоқдир.

Шундай экан, азиз тенгдошим, сенинг ҳамроҳинг чин эътиқод бўлсин. Сен мустақил, ҳур замонанинг фарзандисан. Бошингда жафокаш, меҳрибон Юртбошинг ва мусаффо осмонинг бор. Томирингда улуг сиймолар қони оқмоқда. Ўтмишинга назар сол, ахир сен Тўмариснинг, Темурнинг авлодисанку! Кўзларингда Навоийнинг акси уфуриб турсин, эътиқодингни мустаҳкам қил, шундагина чин инсон бўла оласан!

Ойбарчин Муҳаммаджонова,
дефектология
йўналиши талабаси.

Озодбек Ашурметов 1945 йил 9 майда Чимкент вилояти Султон Работ қишлоғида деҳқон оиласида туғилган. Аввал Султон Работдаги 7 йиллик мактабни ва Сайрамдаги ўрта мактабни тамомлаб, Тошкент Давлат педагогика институти (ҳозирги университет)га ўқишга киради. 1968 йили мазкур олийгоҳни имтиёзли тугаллайди.

Озодбек Ашурметов меҳнат фаолиятини ЎзФАнинг Ботаника институтида стажёр-тадқиқотчиликдан бошлаб, бош директор вазифасигача бўлган шарафли йўлни босиб ўтди. Узтоз Ашурметов таниқли ботаник олим ва фан ташкилотчиси эди, ўзининг юксак даражадаги фундаментал тадқиқотлари билан биология фанининг равнақига катта ҳисса қўшди. Хусусан, Марказий Осиё ўсимликлари репродуктив органларининг эволюцион шаклланиш қонуниятларини яратди. Ўсимликларда кам уруғ ҳосил бўлиш сабаблари исботланди ва маҳсулдорликни ошириш томонлари кўрсатиб берилди. Ботаника фанидаги бу хизматлари учун олим 1998 йилда Ҳалқаро «Репродуктив биология ва эмбриология» ассоциацияси ҳамда Россия Фанлар академияси томонидан таъсис этилган С. Г. Навашин медали билан мукофотланди.

Озодбек Ашурметов Россия, Германия, Англия, Туркия, Украина, Молдова, Япония, Голландия, Франция, Исроил, Ҳиндистон, Қозоғистон, Грузия, Қирғизистон ва бошқа кўплаб хорижий давлатларда ташкил этилган 60 дан ортиқ нуфузли Ҳалқаро анжуманларда илмий маърузалар билан иштирок этиб, жаҳон олимларини Ўзбекистоннинг ботаника фани ютуқлари билан таништи-

Илмнинг нурафшон

Устозни ёғ этиб

Манзилларида

риш ишига салмоқли ҳисса қўшди. Олим давлатимиз мустақил бўлганидан сўнг қатор Ҳалқаро анжуманларни Ўзбекистонда ташкил қилиш ва юқори савияда ўтказишда фаол иштирок этди. Жумладан, 1998 йили «Жанубий-ғарбий ва Марказий Осиё ўсимликлари ҳаёти» мавзусида Ҳалқаро симпозиумни ташкил қилди. Бу нуфузли анжуман ишида Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатларининг 10 та ҳамда Европа, Осиё ва Америка қитъаларининг 14 давлатидан 100 нафардан зиёд олимлар иштирок этди.

Атоқли олим фаннинг заҳматкаш жонкуяри эди, Тошкентдаги барча гербарийлар бирлаштирилиб, институт таркибида Марказий Осиёда тенги йўқ, 1 миллион 400 мингдан зиёд коллекцияга эга бўлган Ўзбекистон Марказий Гербарийси ташкил этилди.

Европа, Америка ва Исроил олимлари билан ҳамкорликда ўрганилиб, Қизилкўм чўл станцияси «Ҳалқаро Қизилкўм чўл станцияси» мавқеини олди. Қорақолпоғистон Республикаси Бўстон шаҳрида 47 гектарлик майдонда янги Амир Темур номли ботаника боғи барпо этилди. Тошкент шаҳрида Ботаника боғи ва Марказий Гербарийни «Миллий ботаника боғи» ва «Миллий Гербарий» мақоми даражасига кўтариш мақсадида дастур ишлаб чиқилди, натижада ботаника боғлари, станциялар, экспериментал базалар, гербарий ва ноёб коллекциялар

Таниқли олим, профессор Озодбек Ашурметов таваллудига 70 йил тўлди бирлаштирилиб, йирик «Ботаника» илмий-ишлаб чиқариш маркази ташкил этилди.

Профессор Озодбек Ашурметов жамоатчилик ишларида ҳам кенг қамровли ташкилотчилик қобилиятини намоён этди. У Вазирлар Маҳкамаси ҳузурдаги Олий аттестация комиссиясининг «Ботаника» ихтисослиги бўйича докторлик ва номзодлик илмий даражаларини берувчи ихтисослашган кенгашига ҳаётининг охиригача раҳбарлик қилди. Унинг илмий раҳбарлигида вилоятимиздан ҳам етук олимлар етишиб чиққан. Беруний номидаги Давлат мукофоти совриндори Қаҳҳор Ҳожиматов, Ҳалқаро «Антик дунё» илмий академиясининг академиги, ҳалқ таълими аълочиси Умарқул Раҳмонқулов, «Ботаника» ИИЧБнинг эфир мойли ўсимликлар лабораторияси мудири Олимжон Қаҳҳоров ва Хударган Мавлоновларнинг докторлик диссертациялари ҳамда Насиба Қаршибоева, Ойбек Мамараҳимов, Дилфуза Имомова ва Файрат Қодировларнинг номзодлик диссертацияларини муваффақиятли ҳимоя қилишида бошқош бўлди.

У ўзининг педагогик фаолиятини илмий-ташқилий фаолият билан бирга олиб бориб, Ўзбекистон Миллий университети билан ҳамкорликда «Ботаника» ўқув, илмий-устубий марказини ташкил этди.

Олим бир неча олий ўқув юрлари - Тошкент Давлат педагогика университети, Гулистон Давлат университети ва Жиззах Давлат педагогика институтида махсус курслар бўйича маърузалар ўқиди.

Устоз ҳаёт бўлганида бу йил 70 ёшга кирган бўлар эди. Аммо у энг навқирон ёшда, тўплаган билим ва тажрибаларини яқунлашга тўлиқ улгурмаган ҳолда 2008 йили 63 ёшда вафот этди. Унинг бажаришга улгурмаган эзгу ишларини Республикамиз ва Марказий Осиёнинг турли илмий муассасаларида ижод қиладиган шогирдлари ва оқил фарзандлари охирига етказишига ишончимиз комил.

Устознинг тўнғич шогирдларидан профессор Раҳмонқулов ва унинг шогирдлари томонидан Зарафшон тоғидан топилган янги коврак турига Республикада ботаника фани равнақига улкан ҳисса қўшган атоқли олим ва жамоат арбоби профессор Озодбек Ашурметовнинг номини беришга қарор қилишган. Ушбу коврак ўсимлиги Ашурметов ковраги - *Ferula Ashurmetovii Rakhmankulov, Avalbaev et Melibaev* деб фанга киритилади.

Олимжон АВАЛБОВ,
табиий фанлар факультети
катта илмий ходим-изланувчиси.
Дилфуза УМАРҚУЛОВА,
биология йўналиши талабаси.

